

ea, quæ est mese hypodorii, æquiparat in sui dispositione lychanos meson hypophrygii, et perhypate meson hypolydii, nec non hypate meson dorii. Mese autem hypophrygii est paramese hypodorii : mese quoque hypolydii est trite diezeugmenon ejusdem hypodorii : itemque mese dorii est paramete diezeugmenon ejusdem hypodorii ; distat igitur mese dorii diatessaron consonantia (1). Sicque sequentes tropi sese alterutrum in acumine superant, ut nete hyperboleon hypodorii inveniatur, mese hypermixolydii ; facitque eadem hypermixolydii ad dorii mesen consonantiam diapente, ad mesen vero hypodorii resonat consonantiam diatessaron ; siquidem ea ipsa, quæ est media primi, est et prima octavi. Quocirca plerumque contingit, ut cantus eminentiorum troporum a sui status rectitudine resolvantur in chordas inferiores. Ex his itaque quatuor dicuntur authentici, id est, magistri vel principales : eisque vicissim supponuntur alii quatuor, qui vocantur plagii, id est, laterales vel particulares (2).

*Indicis a summo capiens exordia primus
In minimi primo flexu postrema reponit,
Quæ sedes stult principium finisque secundi,
Tertius a summo rursum capit indicis ortum.
In summo finem distinguens auricularis.
Hic caput et finis quarti dinoscitur esse.
Indicis in medio quintus sumit caput artum,
Et medii finem modulaminis aptat in unque :
Qui locus exortum sexti finemque tuetur.
Indicis hinc radix septeni perficit ortum.
Summus apex medii cuius postrema resumit,
Octavus hac sede caput finemque reponit.*

(1) Supple : A mese hypodorii.

(2) Habetur hic in ms. tonarius per omnes octo modos, antiquis notis musicis perscriptus, ob quarum tamen defectum, ut supra monitum, ipsum tonarium omittere necessum fuit. Postea hoc modo

A Prius dividenda est tota linea in quatuor partibus per tria puncta semper a dextero latere procedens, id est, a dextra magada. In primo puncto pone P. quæ chorda vocatur nete hyperboleon. In secundo pone H. et vocatur mese. In tertio D. et vocatur lychanos hypaton. In quarto autem pone A. vel in sinistra magada, cujus chorda proslambanomenos. Deinde divide per octo partes usque ad P. et pone novem usque ad O. et erit tonus, cujus chorda vocatur trite hyperboleon : et iterum octo partes usque ad O. et novem usque ad N. et erit tonus ; chorda ejus vocatur trite hyperboleon. Et hæc sunt sesquioctavæ proportionones. Deinde divide usque ad P. in tres partes, et in quarta pone M. et erit symphonia diatessaron ; chorda ejus vocatur trite diezeugmenon. Divide iterum in duas partes usque ad P. et in tertia pone I. et erit symphonia diapente ; chorda ejus vocatur paramese. Porro divide ab I. usque ad II. et in horum medio superpone figuram trite, cujus chorda vocatur trite synemmenon. Item divide usque ad I. in duas partes, et in tertia pone G. et iterum erit symphonia diapente, cujus chorda vocatur lychanos meson. Divide iterum in duas partes usque ad H. et in tertia pone F. cujus chorda vocatur parhypatemeson. Divide iterum in duas partes usque ad I. et in tertia pone E. cujus chorda vocatur hypate meson. Item divide usque ad F. in tres partes, et in quarta pone C. et erit symphonia diatessaron, cujus chorda vocatur parhypate hypaton. Divide item usque ad E. in tres partes, et in quarta pone B. cujus chorda vocatur hypate hypaton (3).

pergit : *Indicis*, etc.

(3) Hæc in fine manca esse videntur. Sequitur inde de octo tonis, ut supra, in ALCUINO, et in AURELIANO habetur ; quæ, ne illidem repetantur, omisimus.

ANONYMI III FRAGMENTUM MUSICÆ.

Ao omni superparticulari si continuam et superparticularem quis auferat proportionem etc. Ac si dixisset : Si minor proportio de majore detrahatur proportione, id, quod relinquitur, geminatum non efficit integritatem minoris proportionis, quæ auferatur. Verbi gratia : Tolle diatessaron, de diapente, id est, duos tonos et semitonium de tribus tonis et semitonio, et remanet tonus : qui geminatus non efficit integrum diatessaron, remanet enim semitonium. Iterum sesquiquarta auferatur de sesquitertia, remanet semitonium : nam sesquiquarta duobus tonis constat. Ipso semitonio triplicato sesquitertia non pervenit ad integritatem sesquiquartæ. Idque in cæteris, hoc est, sesquiquinta tollatur de sesqui-

D quarta, remanet diesis, id est, quarta pars toni : nam sesquiquinta constat ex tono, et semitonio et diesi. Diesis autem quadruplata, quia sesquiquarta est, tonum integrum efficit, et remanet semitonium et diesis, vel ulterius. Sed tamen si hoc feceris in arithmetiis proportionibus, usque ad infinitum progreditur. Nam si sesquitergium de sesquialtero tollas, quod remanserit, si duplicaveris, ad sesquiterciam usque proportionem pervenire nequibit, quoniam sesquioctava proportio, quæ remanet ; duplicata integritatem sesquitertiæ implere non poterit. Quod probari potest etiam in sesquiquarta et sesquiquinta.

Ab omni superparticulari si continuam ei super-

particularem quis auferat proportionem. Quod dicitur, A non statuumt sesquioctavam proportionem ad x. et vii. nam deest octava pars unitatis, et ex hoc intelligitur, quia non faciunt duæ sesquiseptimæ decimæ tonum integrum. De x. et vii. ii. et octava pars unitatis sunt octava pars, qui duo et octava pars uni si addantur et x. et vii. fiunt x. et viiii. et octava pars unitatis ad x. et vii. sesquioctavus. Est autem hæc ratio necessaria primo capitulo sequentis libri.

Si superparticularis proportio binario multiplicatur, id quod fit, neque superparticulare est neque multiplex etc. (1). Binario dicitur multiplicari proportio, quæ ea duplicatur, et quæ sit primâ talis est et secundâ id est, quemadmodum habet se primus terminus ad secundum, sic secundus se habet ad tertium. Et superparticularis proportio, ut iiii. ad vi. hæc quoniam una est, binario multiplicetur: His enim unum ii. fiunt. Oportet ergo, ut suat iii. ad vi. sic esse vi. ad alium quemlibet numerum, hie sunt viii. duo, quoniam novem ad iii. nec multiplex est, nec superparticulare. Quod si id, quod ex tali multiplicatione nascetur, neque multiplex est neque superparticulare: tamen illud, quod multiplicatum est, vel superparticularis vel alterius generis, non vero multiplex (erit). Quod ex primâ multiplicatione natum est, duplex sesquiquartus est, ut sunt viii. ad iii. id neque multiplex neque superparticulare est, sed multiplex superparticularis. Et quod binario multiplicatum est, multiplex generis, non est, sed vel superparticularis vel alterius generis. At hic neque multiplex est neque alterius, sed diffinitæ superparticularis est multiplicata sesquialtera proportio. Est vero hæc ratio necessaria decimo capitulo huius libri.

non statuumt sesquioctavam proportionem ad x. et vii. nam deest octava pars unitatis, et ex hoc intelligitur, quia non faciunt duæ sesquiseptimæ decimæ tonum integrum. De x. et vii. ii. et octava pars unitatis sunt octava pars, qui duo et octava pars uni si addantur et x. et vii. fiunt x. et viiii. et octava pars unitatis ad x. et vii. sesquioctavus. Est autem hæc ratio necessaria primo capitulo sequentis libri.

Si superparticularis proportio binario multiplicatur, id quod fit, neque superparticulare est neque multiplex etc. (1). Binario dicitur multiplicari proportio, quæ ea duplicatur, et quæ sit primâ talis est et secundâ id est, quemadmodum habet se primus terminus ad secundum, sic secundus se habet ad tertium. Et superparticularis proportio, ut iiii. ad vi. hæc quoniam una est, binario multiplicetur: His enim unum ii. fiunt. Oportet ergo, ut suat iii. ad vi. sic esse vi. ad alium quemlibet numerum, hie sunt viii. duo, quoniam novem ad iii. nec multiplex est, nec superparticulare. Quod si id, quod ex tali multiplicatione nascetur, neque multiplex est neque superparticulare: tamen illud, quod multiplicatum est, vel superparticularis vel alterius generis, non vero multiplex (erit). Quod ex primâ multiplicatione natum est, duplex sesquiquartus est, ut sunt viii. ad iii. id neque multiplex neque superparticulare est, sed multiplex superparticularis. Et quod binario multiplicatum est, multiplex generis, non est, sed vel superparticularis vel alterius generis. At hic neque multiplex est neque alterius, sed diffinitæ superparticularis est multiplicata sesquialtera proportio. Est vero hæc ratio necessaria decimo capitulo huius libri.

(1) Vid. Boet. p. 4025 et 4130 edit. Basileensi anno 1516.

MENSURA MONOCHORDI BOETHII

Ex codice Benedicto-Burano Sæc. XII.

Totum monochordum partire imprimis in quatuor, et in initio monochordi pone F. et in primo passu fac B. in secundo F. mese, in tertio F. quartus finit. Tunc a fine fac tres passus in ultimum F. duo in acutissimum, et in quarto passu habes c. superius. Item a fine fac duos passus in eandem F. et in tertio habes b. superius. Tunc ab eadem b. fac ad finem quatuor passus, quorum primus finit in superius e. item a fine fac duos passus in eandem e. et retro in tertio habes a. superius. Tunc ab eodem a. fac ad finem quatuor passus, quorum primus terminatur in D. superius. A fine fac tres passus in C. superius, et retro in quarto habes G. superius. A fine fac duos passus in D. superius, et retro tertiam G. synenimenon. Postea duplica spatia uniuscu-

jusque litteræ in suum æquivocum. id est, fac unum passum a fine, id est, ab acumine in unamquamque litterarum superiorum, secundum passum in summo cognominem gravem.

MENSURA MONOCHORDI.

Ex Cod. S. Blas. sæc. XII.

Monochordum disparaturus totam epiphaniam in novem partes distribue, et in primo puncto sinistrae partis F. notato, in secundo A. in quarto B. in quinto F.

a d a
in sexto A. in septimo D. in octavo a. Item usque A. in novem disparatur linea, et proveniet in primo ab A. secundo B. in tertio E. in quinto h. quadratum, in sexto e. in septimo h. Item tota epiphania in quatuor resoluta in sinistro secundæ partis puncto